

26/2/1978

## D'una banda...

**A**l primer vers de la composició poètica —o lletra de la sardana— «L'Empordà», de Maragall, «Cap a la part del Pirineu...», el mot part hi podria ésser perfectament substituït, pel cap baix, per tres altres mots: banda, costat i cantó. Tots quatre, part, banda, costat i cantó, sense ésser, ni de bon tros, intercanviables en totes les ocasions, són aptes per a referir-se a un punt determinat de l'espai que és pres com a indicació de direcció: Aquella família venia de la banda de Tortosa. Cap a l'altre costat no hi havia tanta gent. Aquell poble cau cap al cantó d'Igualada.

El castellà, si bé també posseeix les formes corresponents a banda, costat i cantó, com a termes locatius, ha limitat el seu ús a casos de sentit més especialitzat (marítim, anatómic, geomètric, administratiu, etc.), i per el cas de què ens ocupem —referència a un indret com a indicació de direcció— té més aviat tendència a recórrer al nom «parte» —coincidint aleshores, en una bona mesura, amb el català— i a la seva forma específica «dado», de la qual no posem, en català, cap forma que hi correspongui. Si cal traduir un text del castellà —al català— en què aparegui aquesta forma, «dado», això no planteja cap problema a ningú: segons el sentit precís amb què hi aparegui usada, recorrerem a costat, cantó o banda; i una bona colla de vegades és segur que podrem triar i tot. Tampoc no tindrem cap problema si el mot locatiu —indicació de direcció— que apareix al text objecte d'aquesta traducció hipotètica és «parte»: la nostra forma corresponent, part, ens sorgirà tot naturalment i es pot dir amb seguretat que el trasllat del text d'una llengua a l'altra es durà a terme sense cap trencacòll. Però és, justament, de tanta facilitat, de què cal maliciar-se: traduir sistemàticament «parte» per part —o dit més àmpliament: recórrer sistemàticament a part en tots aquells casos en què en els models del castellà que ens poden influir recorren a «parte»— significa ignorar les possibilitats dels mots concurrents, banda, costat i cantó, que potser en alguns casos concrets hi poden resultar més adequats i, en definitiva, anar-los arraconant i deixant de banda de mica en mica indegudament.

ALBERT JANE